

Stille Zaterdag 2 april 2021
Voorganger: Ds. Martine Wassenaar
Organist: Maarten den Heijer
Ouderling van dienst: Peter Boogert

Welkom

Inleiding

Het is de vooravond van het Feest van de Opstanding

Alles is donker en Stil.

Het orgel zwijgt en de kaarsen zijn gedoofd.

We gedenken dat de Heer gestorven is.

Maar: aan het eind van deze dienst wordt de Paaskaars binnengedragen

De overwinning wordt aangekondigd

Moment van stilte/stilgebed

Aanvangslied: Lied 134

1 Gij die-naars aan de Heer ge-wijd,
ze-gen zijn naam te al-len tijd.
Gij die des daags zijn gunst ver-wacht,
ze-gen zijn naam ook in de nacht.

Liedboek Online

Die in het huis des Heren zijt,
zegen zijn naam en majesteit,
zing tot zijn eer met luider stem
en hef uw handen op naar Hem.

Uit Sion, aan de Heer gewijd,
zegene u zijn heiligheid.
Hij die hemel en aarde schiep,
Hij is 't die u bij name riep.

Waarom is deze nacht zo anders dan alle andere nachten?

Als de Israëlieten de uittocht uit Egypte gedenken het Pesach vieren, dan is het de gewoonste dat de jongste aan tafel vraagt waarom die nacht zo anders is dan anders. Wij volgen dat na

Stem jong: Waarom is deze nacht zo geheel anders dan alle andere nachten? Waarom luisteren wij naar wat wij al wisten en waarom gaan we terug tot het begin?

Ouder: Om niet te vergeten wie we zijn, om te zien en te herkennen en te geloven dat we vrije mensen zijn.

Stem jong : Waarom is deze nacht anders dan alle andere nachten? Want iedere avond gaan wij onze eigen weg, maar deze avond zijn wij allemaal op één plaats bij elkaar.

Ouder: Omdat wij slaven zijn geweest maar tot vrijheid werden geroepen, omdat wij werden gered om bij elkaar te horen, omdat wij in deze nacht opnieuw tot vrijheid worden geroepen.

Stem jong: Waarom is deze nacht anders dan alle andere nachten?

Ouder : Omdat wij deze nacht onze bevrijding gedenken, de overwinning op de dood, het Levend gevend water, de dansende vlammen van een nieuw begin...

Daarom is deze nacht zo anders dan alle andere nachten...

Gebed voor de Paasnacht.

Eeuwige nu het stil is geworden in en om ons heen bidden wij voor hen voor wie de nacht zo donker is dat zij geen uitzicht zien.

Wij bidden voor wie niet merken hoe uw goedheid hen- ongeacht de omstandigheden-draagt.

Wij bidden dat er voor hen mensen zijn met open harten en luisterende oren, bereid het samen uit te houden, de hele nacht lang. Amen.

Lezing: In deze paascyclus ben ik mij wat gaan verdiepen in de mysticus Tomas Merton. Op witte donderdag heb ik hem ook al genoemd.

Merton werd in 1915 in Frankrijk geboren, werd trappist, ging schrijven ontmoette veel beroemde mensen waaronder de dalai lama . Hij zette zich in voor de vrede. Zijn theologie die niet zozeer gestoeld op het rationele, maar gaat uit van gebed, gemeenschapsleven en geloof.

Vanwege zijn toenemende behoefte aan eenzaamheid leidde hij op het einde van zijn leven bijna een kluizenaarsbestaan. In 1969 is hij overleden.

Uit het Dagboek Tomas Merton 18 april

UITRUSTEN VOOR HET WERK DAT NOG MOET KOMEN

Stille Zaterdag is een vreemde, nieuwe Sabbat, zonder eucharistieviering, een dag waarop er, althans wat de liturgie betreft, niets gebeurt. De sfeer van Stille Zaterdag is er een van verdoving en traagheid. Het is een 'rustdag', niet zozeer om uit te rusten van het gedane werk, maar om uit te rusten voor het werk dat nog moet komen.(...) Stille Zaterdag is een 'rustpauze' in de negatieve zin van het woord, want het is de rust van de verdoving, van het vergeten, van het halfbewuste. Het is een soort slaap – de slaap van iemand die afgedaald is tot bij de poorten van de dood en nu langzaam herstelt. Zijn slaap is nog met het ontwaken van het bewustzijn. Hij zal Zijn ware identiteit herwinnen bij het ontwaken van Zijn bewustzijn. En dat is precies wat er gebeurt in de nacht van Stille Zaterdag, wanneer de liturgie tot zichzelf terugkeert' en het licht terugbrengt uit de duisternis door licht te ontsteken in de koude, lege kerk en opnieuw te gaan staan rond de leeggemaakte altaren en jubelend het eucharistisch offer te hernieuwen van Christus die niet meer sterft.

Lied 839:1,2 en 4 Ik danste die morgen

1 Ik dans-te die mor-gen toen de schep-ping be-gon,
Ik dans-te de dans van de ster-ren, maan en zon,
de gol-ven-de vel-den en de dei-nen-de zee
en al-les wat a-demt dat dans-te mee.
refrein:
Dans, dans, en doe maar mee met mij.
Ik ben de heer van de dans, zegt Hij.
Ik ga je voor, Ik haal ook jou erbij
want Ik ben de heer van de dans, zegt Hij.

Liedboek Online

De dans werd vergeten en het ritme verstoord;
het lied van de schepping werd zelden nog gehoord.
Ik kwam hier op aarde om een gloednieuw begin,
in Betlehem zette de dans weer in.
Refrein: Dans, dans, en doe maar mee met mij.
Ik ben de heer van de dans, zegt Hij.
Ik ga je voor, Ik haal ook jou erbij
want Ik ben de heer van de dans, zegt Hij.

4. De dans leek te breken, maar Ik deelde het brood.
Ik danste uit liefde veel sterker dan de dood.
Die liefde leeft in je nu Ik dans met jou, de dans van de schepping, de dans van trouw.
Refrein: Dans, dans, en doe maar mee met mij.
Ik ben de heer van de dans, zegt Hij.
Ik ga je voor, Ik haal ook jou erbij
want Ik ben de heer van de dans, zegt Hij.

Matheus 28:1-7

81 De sabbat was voorbij. De volgende dag gingen Maria uit Magdala en de andere Maria bij het graf kijken. Het was nog vroeg, de zon kwam net op.
2 Opeens was er een grote aardbeving. Er kwam een engel van de Heer uit de hemel naar beneden. Hij rolde de steen van het graf weg en ging erop zitten. 3Hij leek op het stralende licht van de bliksem. En zijn kleren waren zo wit als sneeuw.
4 De soldaten die het graf moesten bewaken, beefden van angst en vielen op

de grond. Het leek alsof ze dood waren.

5 De engel zei tegen de vrouwen: 'Jullie hoeven niet bang te zijn. Ik weet dat jullie op zoek zijn naar Jezus, die aan het kruis gestorven is. 6 Maar hij is hier niet. Want hij is opgestaan uit de dood, zoals hij gezegd heeft. Kom maar kijken, hier heeft hij gelegen.

7 Ga nu snel naar de leerlingen en zeg hun dat Jezus uit de dood is opgestaan. Vertel hun ook dat Jezus naar Galilea gaat. En dat ze hem daar zullen zien. Dat is wat ik tegen jullie moest zeggen.'

Lied 631:1,3 en 4

1 Tus-sen wa - ken, tus - sen dro-men,
in het vroe-ge mor-gen-licht,
wordt de steen van 't graf ge - no-men,
ho-ren vrou-wen het be - richt
dat door dood en dui-ster - nis
Je - zus leeft en bij ons is.

Liedboek Online

3. Uit een sprakeloos verleden
weggeschoven, ongehoord,
wordt een nieuwe tuin betreden,
open is de laatste poort,
sluiers worden weggedaan:
het is tijd om op te staan.

Meditatie

Stille zaterdag is een rustpauze, verdoofd door verdriet, waken we in een soort half bewustzijn.

We zijn er niet helemaal bij, kunnen het nog niet bevatten dat grote verdriet van het onbereikbaar zijn van de ander, voorgoed, voorbij.

Zo, diep verdrietig zullen de Maria's de nacht wel doorgebracht hebben.

We kennen misschien niet allemaal dit diepe verdriet maar een nacht niet de slaap kunnen vatten, kennen we allemaal wel. Als je steeds moet hoesten bijvoorbeeld of als je kind of partner ziek is of door het huis spookt omdat hij of

4. Lente kleurt de kale bomen,
door het leven aangeraakt
bloeien bloemen aan de zomen,
zo wordt alles nieuw gemaakt.
Juichend stemt het leven in
met de toon van het begin.

zij dementeert.

Of misschien moet je de volgende dag iets heel spannends doen, solliciteren op een felbegeerde baan of trouwen met je geliefde.

Ook overspannen mensen kunnen vaak niet slapen hoe hard hun lijf om rust vraagt, steeds maar ronddraaien in werklíjstjes, opdrachten, dingen die je vergeten bent en je juist in de nacht te binnen schieten.

Als slapen niet lukt dan gaan velen uit bed, wat lezen, een glaasje melk drinken, anderen blijven soezend liggen. Misschien vol frustratie want we weten dat we niet zonder slaap kunnen. Onze hersens hebben het nodig om weer op orde te komen, ons lijf moet zich reinigen van de gifstoffen. We luisteren naar de stilte, ongedurig, onwennig, misschien ook wel verwelkomend, want zo vaak is het niet stil in ons leven.

In de donkere nacht groeit dan het verlangen naar de eerste schemering, het fluiten van de vogels.

Ons een voorstelling maken van een slapeloze nacht lukt wel, maar hoe ik het ook probeer; een voorstelling van een dode die zoals de kerk nog altijd leert in die nacht naar de sjeool, het dodenrijk is nedergedaald, de doden heeft ontmoet, vind ik moeilijk.

Dat ik het moeilijk vind, is ook wel gekomen door een foute vertaling; het dodenrijk wordt nl. vertaald met hel.

Deze uitdrukking “nedergedaald ter helle” komt o.a. voor in de Apostolische Geloofsbelijdenis en de Rooms-katholieke Catechismus. Ook in de Heidelberger Catechismus, wordt gevraagd naar het nut van de dood van Christus en dan vraag 44: Waarom wordt gezegd: Nedergedaald ter helle?

Het antwoord luidde: Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekert zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Heere Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwellung, in welke Hij in Zijn ganse lijden, (maar inzonderheid aan het kruis) gezonken was, *mij* van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

Dat wil de catechisanten

dus iets vertellen van dat Jezus dat alles heeft gedragen en doorleden in onze plaats, opdat Hij ons “van de helse benauwdheid en pijn” zou verlossen.

Maar ja wat doe je met zo een dogma, waarin je niet meer kunt geloven?

De kerken en kerkvaders hebben verschillende inzichten over die periode dat Jezus in het graf was.

De Rooms Katholieke Kerk meende dat Jezus na Zijn sterven in de “limbus patrum”, de verblijfplaats van de vromen uit de tijd van het Oude Testament, is geweest, om dezen met Zich ten hemel te voeren. Luther (nog niet helemaal los van dit Roomse gedachtegoed) heeft gedacht aan een letterlijke tocht van Christus in en door de hel, om daar Zijn overwinning te verkondigen aan duivelen en verlorenen.

Nog weer een andere opvatting is dat de nederdaling ter helle ziet op Jezus' verblijf in het rijk der doden waaraan dan op de dag van Zijn opstanding een einde zou komen.

De gedachte dat Jezus in die periode dus in een soort paradijsafdeling van het dodenrijk verkeerde vind ik zelf wel verfrissend en meer passend, ook in ons

vrijzinnig gedachtengoed, waarin de meesten van ons toch niet meer in een hel geloven. Het doet me denken aan beschrijvingen van groene weiden en warm zonlicht van mensen met een bijna dood ervaring.

De nederdaling in het dodenrijk t is en blijft echter vooral een mysterie, wat we dan ook zo maar moeten laten voor wat het is, maar ik kon het toch niet laten om over dat verblijf in het dodenrijk na te denken. Misschien ook wel typisch iets wat hoort bij het ouder worden. Dat je gaan slapen, je niet meer bewust zijn van je omgeving ook bijzonder gaat vinden is ook iets van dat ouder worden. Vooral als je niet kunt slapen dringen zich veel gedachten op. Onze dochter heeft onderzoek gedaan naar wat een normale slaap is.

Het schijnt

zo te zijn dat men in de wetenschap zich bezighoudt met slaapstoornissen, maar wat nou een gewone slaap is dat weet men eigenlijk niet.

Maar goed, hoe dat verblijf van drie dagen in het dodenrijk voor Jezus is geweest of hij werkelijk dood, in een coma of bewusteloosheid was, zullen we wel nooit weten.

Beter kunnen we invoelen hoe het voor Maria geweest is. Dat zij verdoofd was door het verdriet, rusteloos was, iets wilde doen, dan maar naar het graf.

Zo'n wachtperiode, hoe moeilijk is dat niet, ik denk daarbij vooral aan al die mensen die aan kanker lijden en wachten op uitslagen. Is er licht aan het einde van de duisternis? En wat voor licht zal het dan zijn? Maria gaat op pad en er is veel vrees, angst dat ze onder ogen moet zien dat haar geliefde meester echt weg is. Haar wacht dan de verrassing van het lege graf, de woorden van de engel, vrees niet, want Hij is niet meer hier en haar geloof in die woorden brengen de vreugde die hoort bij de nieuwe mogelijkheden die ze weer mag zien.

Maar daarover vertellen doe ik liever morgen.

Op deze avond wil ik eigenlijk nog even stil blijven staan bij hen die lijden, die wachten, die ongerust zijn, die vrezen. En daarin zit dan ook gelijk mijn boodschap voor deze stille zaterdag, om als u zelf geconfronteerd wordt met lijden, misschien van u zelf of van uw naasten om gewoon stil te staan, op u in te laten werken wat er gebeurt met uzelf of met de ander, neem daar de tijd voor. Rust uit voor het werk wat nog komen gaat, zoals Merton schreef. Begraaf je niet direct in druk doen, plannen, vluchten, maar zie het maar onder ogen en wees maar stil met uw naasten als het hen betreft. Vooral wees erbij!
Amen

Orgelmuziek

Gebeden besloten met onze Vader

Eeuwige

Wij danken u dat er zelfs na de donkerste nacht van ons leven toch weer ochtendgloren is. Wij danken u dat er mensen zijn die met ons stil willen zijn, ons nabij zijn als door een moeilijke periode heen gaan. Wij danken u voor stilte en rust om ons voor te bereiden op dat wat nog gedaan moet worden.

Wij danken u voor al die dagen dat wij het zonlicht weer mochten begroeten en ons koesteren in warme Liefde

In de stilte van ons hart willen we voor u neerleggen wat ons in het bijzonder bezig houdt:

- Stil gebed.

- **Onze Vader** (door gemeente hardop gebeden).

Onze Vader die in de hemelen zijt, Uw naam worde geheiligd

Uw koninkrijk kome, Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.

Geef ons heden ons dagelijks brood

En vergeef ons onze schulden. Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En

leid ons niet in verzoeking

Maar verlos ons van de boze. Want van U is het Koninkrijk

En de kracht en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid Amen.

Lof van het Licht

Tijdens het zingen van dit lied worden de liturgische kleuren gewisseld: het paars, de kleur van boete en lijden, maakt plaats voor het wit van Pasen.

De kaars wordt binnengebracht

Zingen: 858

1 Ver-nieuw in ons, o God,
uw lief-de, len - te - licht.
Her - stel ons naar uw beeld en strijk
het kwaad uit ons ge - zicht.

Liedboek Online

2. Beadem ons, o Geest,
met wonderlijke kracht,
dan opent zich het leven weer,
een bloem in volle pracht.

3..Geef ons, o Christus, deel
aan levenslang geluk.
Gedoopt in U, een nieuw bestaan –
dat slaat geen dood meer stuk.

4. Drie-enig God, vervul
wat U ons hebt beloofd,
na al ons zoeken U te zien,
dan staan wij oog in oog.

Tekst: Wanneer wij nu deze kaars aansteken
steek dan ook in ons het licht aan, dat de wereld verlichten kan.
Behoed ons licht wanneer het flakkert zodat het niet uitdooft.
Zegen het, zodat het groter wordt, en maak het sterk en krachtig.

Zegen

Lieve mensen we hebben heel wat met elkaar beleefd de afgelopen dagen, we mogen ons hernieuwde en gezegende mensen weten . We gaan weer naar huis
De levende gaat ons daarin voor. We mogen hem zien in de goede dingen om ons heen, de mensen die met liefde hun taak in de wereld oppakken.

We mogen gaan met Zijn zegen
De Levende zegenen U, Hij behoede U,
De Levende doe zijn aangezicht over u lichten En zij u genadig
De Levende verheffe zijn aangezicht over u En geve u vrede. Amen

Met deze zegen nemen we ook het paaslicht mee de wereld in de diakenen zullen het licht verspreiden, waarna we met het lied ontsteek dan een lichtend vuur de kerk verlaten.

Voorganger steekt de kaars aan de nieuwe paaskaars aan en geeft het licht door aan de diakenen , die gaan iedereen het licht doorgeven.

NB: praktische aanwijzing: wie het licht doorgeeft, houdt de kaars rechtop, wie het licht ontvangt, komt met zijn/haar kaars ernaartoe.

**Ondertussen speelt het Taizé lied:
“Ontsteek dan een lichtend vuur”**

<https://youtu.be/e9tvY8X3Lng>